

יום ראשון 21 בינואר 2024

לכבוד

גלי בהרב-מיארה, עו"ד

היועמ"שית לממשלה

באמצעות מייל:

lishkat-yoetz@justice.gov.il

שלום רב,

הנדון: סכנת חיים ממשית ומיידית בנוהל החדש של המשטרה להפעלת כיתות הכוננות

- פניה דחופה זו נשלחת אליכם/ בשם 'מכון זולת – לשוויון וזכויות אדם'.
- כזכור, ביום 20.12 פנינו אליך, למפכ"ל וליועמ"ש המשרד לביטחון לאומי, בהצעה להסדיר בדחיפות בתקנות מפורטות את כיתות הכוננות, תוך הפקת לקחים מבעיות הקיימות במשמר האזרחי וכן בכשירות ובהגדרות כיתות הכוננות שמבקר המדינה כבר התייחס אליהן בשנים קודמות.
- לתדהמתנו, הבוקר קיבלנו מענה מרפ"ק ליאת מזרחי, ק' חו' שיטור ואבטחה בלשכת יועמ"ש המשטרה, לפיו פנייתנו נדחתה וגם המשטרה סיימה להכין ביום 17.12 נוהל חדש להפעלת כיתות הכוננות.
- הנוהל החדש אינו נותן מענה לנקודות הקריטיות שאליהן התייחסו התקנות שהצענו, ולמעשה מהווה איחוד של נהלים קודמים בעניין יחד עם תוספות חדשות ומסוכנות.
- הנוהל שגובש הינו מופקר ומטורלל, ומהווה סכנת חיים ממשית ומיידית לא רק לכלל הציבור, אלא גם לחברי כיתות הכוננות עצמם. במקום להפיק לקחים מאסון ה-7.10, הנוהל מעגן מצב של הפקרות והאצלת סמכויות מרחיקות לכת למתנדבים ללא הכשרה ופיקוח מתאימים.
- בין היתר: הנוהל קובע שחברי כיתות הכוננות – המוגדרים בו כבוגרי שירות צבאי בדרגת רובאי 0.3 ואף 0.2, ועד גיל 68 – יהיו אחראים ל"חתימה למגע עם מחבלים", "סריקות מבית לבית" ו"חיפוש נעדרים", כאילו מדובר ביחידת קומנדו מיוחדת. זאת בנוסף לסמכויות כלליות ל"סיוע לתחנה להגנה על שלום ובטחון הציבור"; נקבע מנגנון שליטה ופיקוח קלוש של המשטרה על כיתות הכוננות. הכיתות אמורות לפעול באירוע באופן עצמאי עד להגעת כוחות המשטרה ואחרים, ואף רשאיות להתפצל ל"חוליות" של שניים עם מכשיר קשר; הנוהל מתיר לחבר כיתת הכוננות לשאת את הרובה הארוך "מחוץ לביתו גם שלא בעת הפעלה", ולשמור אותו בביתו ללא כספת; כמו כן, למעט אימון ההקמה של כיתת הכוננות, נקבעה הכשרה פעם בחצי שנה.

7. בנסיבות האלה, לאחר שכבר הוקמו כ-900 כיתות כוננות מאז ה-7.10 בכל רחבי הארץ¹, המשטרה יצרה סכנה כלל ארצית ולכן נדרשת התערבותך הדחופה להקפאת כניסת הנוהל לתוקף וכן להסדרה חוקית ותקינה של פעילות כיתות הכוננות.

8. המשטרה טוענת שכיתות הכוננות מוקמות לכאורה על בסיס הוראות סעיפים 49א-49ח לפקודת המשטרה [נוסח חדש], תשל"א-1971, העוסקות במשמר האזרחי, אך אין די באלה – **לכיתות הכוננות יש פעילות, תפקידים ועצמאות ייחודיים ונפרדים שיש חובה להסדירם**. בעוד שהמשמר האזרחי כפוף באופן הדוק יחסית למשטרה, הרי שכיתות הכוננות אמורות לפעול ככוח עצמאי למתן מענה ראשוני עד להגעת הכוחות המקצועיים והמוסמכים למקום אירוע החירום. נוצר מצב שבו המשמר האזרחי מוסדר גם בתקנות מפורטות², אך כיתות הכוננות מוסדרות כאמור רק בנהלים לקויים ומסוכנים. **בין היתר 'מכון זולת' מציע:**

1. להגדיר את תפקיד כיתת הכוננות באופן מצומצם, רק למתן מענה מבצעי ראשוני באירוע איבה, עד העברת האחריות לכוחות הביטחון והמשך טיפול כפי שייקבע על ידי מפקד האירוע. מוצע שבביצוע תפקידיו יהיו למתנדב בכיתת הכוננות סמכויות של שוטר בהתאם להכשרה שקיבל ולהנחיות מפקד האירוע. כך, יבודלו המתנדבים בכיתות הכוננות מהמתנדבים במשמר האזרחי שהוגדרו לגביהם תפקידים וסמכויות רחבים בתקנות המשמר האזרחי.
2. לקבוע את הקריטריונים להקמה ולביטול ההקמה של כיתת הכוננות. מוצע שכיתת הכוננות תוקם רק לאחר התייעצות המשטרה עם פיקוד העורף והרשות המקומית או האזורית הרלוונטית וכן עמידה בשורה של תנאים שיבטיחו את הצורך הספציפי והנפרד בהקמה של כל כיתה וכיתה. בנוסף, מוצע שכיתת כוננות תבוטל אם חדלו להתקיים לגביה התנאים הדרושים.
3. לקבוע שורה של תנאים לקבלת אדם לכיתת כוננות, וכן לעגן את אפשרות הציבור להתנגד לקבלתו. בין היתר, מוצע כי לא יתקבל אדם שהורשע בעבירת אלימות או הנוהג להפר את השלום ביישוב או בכלל על ידי מעשי אלימות או איומים במעשי אלימות, בחברה או במשפחה.
4. לקבוע את חובת הזיהוי ונשיאת תג מזהה על ידי מתנדב בכיתת כוננות במהלך מילוי תפקידו, וכן לפרסם את שמות המתנדבים באתרי האינטרנט הרלוונטיים.
5. לקבוע תנאים לגריעת מתנדב מכיתת כוננות, ולעגן את זכות הציבור לדווח בכל עת לתחנה או למרחב המשטרה האחראים על כיתת הכוננות שלא מתקיים לגבי מתנדב תנאי מהתנאים בתקנה 3 או שיש עילה אחרת לגריעתו. כמו כן, מוצע לחייב את גריעת המתנדב במשך תקופת הבדיקה, ככל שהדיווח הוא לגבי מעורבותו באלימות.
6. לקבוע כי תלונות נגד מתנדב בכיתת הכוננות בקשר למעשים שביצע בשעת מילוי תפקידו, יבוררו באותה דרך שבה מבוררות תלונות נגד שוטרים.

¹ [דה-מארקר](#), 24.11.2023

² [תקנות](#) המשטרה (המשמר האזרחי), תשנ"ז-1996

7. לקבוע כי הקצין הממונה בתחנה או במרחב המשטרה על כיתת הכוננות ביישוב יהא אחראי על שורה של תחומים, אשר נועדה להבטיח שאכן יהיה פיקוח ממשי של תחנות או מרחבי המשטרה על כיתות הכוננות והמתנדבים בהן.
8. לקבוע שככלל, נשק ארוך קנה יאוחסן במחסן הנשק של כיתת הכוננות. אישור לאחזקתו בבית המתנדב יינתן באופן פרטני רק בהתקיים התנאים המפורטים.
9. לקבוע חובת דיווח שנתית של השר לוועדה לביטחון לאומי של הכנסת על יישום התקנות.
10. לקבוע שתחילתן של תקנות אלה תהא מיום פרסומן והן יחולו על כלל כיתות הכוננות. לגבי כיתה שכבר קיימת, ניתן יהיה להחיל בדיעבד את התנאים המוצעים להקמה של כיתה ולקבלת אדם אליה, באמצעות האפשרות לבטל הקמה ולגרוע מתנדב בשל אי עמידתם בתנאים.
9. מצופה שיופקו לקחים מההתנהלות השערורייתית באגף לרישוי כלי ירייה במשרד לביטחון לאומי, ונדרשת פעולה ללא דיחוי על מנת לטפל בהפקרות מסכנת הגוף והחיים בעניין כיתות הכוננות. אין צורך בחפים מפשע שיפגעו ממתנדבים בכיתות כוננות או בדו"ח נוסף של מבקר המדינה, כדי להגיע למסקנות שידועות מראש כבר עתה.
10. נודה להתייחסותך ללא דיחוי.

בכבוד רב
עינת עובדיה
מנכ"לית מכון זולת
